

zaradi nemških kolegov — nemško. Razentega, že itak težkega dela v šoli, so se pridružile še druge okolnosti, ki so zagrenjevale požrtvovalno delo učiteljstva, n. pr. stanovanske in prehranjevalne razmere, neredno izplačevanje premikov v prvih mesecih. Doklad seveda ni bilo nobenih, dasi so se upravičeno pričakovale. Vrh tega ni našlo ravno mestno učiteljstvo tiste zaslombe in umevanja položaja pri šol. oblasteh, kakor se je pričakovalo in kakor bi bilo potrebno. Zlasti o novem mestnem šolskem nadzorniku se je čulo mnogo in upravičene kritike. Morda mož ni imel namena in je bil marsikdaj samo njegov ne ravno srečen nastop kriv, ampak splošen vtisk je bil končno le, da učiteljstvo ni videlo v njem prijatelja in zagovornika svojih in šolskih težav, ampak brezobzirnega gospoda, ki ne lajša, temveč greni delo že itak težavno.

Nemško učiteljstvo se tudi ni lahko privadilo novim razmeram. Saj se ne more obračunati kakor bi trenil s sijajno preteklostjo na starem mestu in začeti novo delovanje, ki je ravno dijamentralno nasprotje prejšnjega. Kdo bi mu zameril,

ako še razen tega vpoštevava nesigurnost — vsaj za nje — končno veljavnih mej v tedanjem času? Ni prazna fabula in je docela umljivo, da se je nemško učiteljstvo pri domači konferenci jokalo, ko se je sklepalo o zaukazani proslavi godu kralja Petra.

Vse te razmere niso posebno ugodno uplivalo na šolo. Preveč in prehudih ekstremov na eni in premalo enotnosti na drugi strani. Ali je potem čudno, da se je začela nemška učenka jokati, ko bi morala deklamovati v proslavo kralja Petra pod njegovo sliko? Ali je čudno v takih okolnostih, da so pisali šolarji o majniškem izletu v šolskih nalogaх tako-le: »Wir haben Heil dir im Siegeskranz und andere Lieder gesungen und sind um 6 Uhr mit Eichenblättern und Kornblumen bekränzt nach Marburg gefahren.«

Ze ta dejstva dovolj jasno osvetljujejo nezdavno razmerje na šolah v Mariboru in njihovo nevdržnost. Potrebna je temeljita remedura v interesu šolstva, v interesu države in nje bodočnosti.

Toda o tem par besedi prihodnjic.

Nove draginjske doklade.

K objavljeni notici v zadnji številki »Učit. Tov.« glede novih draginjskih dokladov za učiteljstvo podajemo še sledeče podrobnosti iz naredbe ministrstva o draginjskih dokladah:

Vse dosedaj veljavne draginjske doklade so ukinjene. Mesto njih se računski od 1. julija t. l. uveljavijo sledeče draginjske doklade:

Z letno plačo, adjutom brez aktivitetne doklade (stanarine)	Mesečna doklada v kronah za razred							
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
pod 2200 K	450	540	630	720	810	900	990	1080
od 2200 do izklj. 2800 K	500	590	680	770	860	950	1040	1130
od 2800 do izklj. 3600 K	550	640	730	820	910	1000	1090	1180
od 3600 do izklj. 4800 K	600	690	780	870	960	1050	1140	1230
od 4800 do izklj. 6400 K	650	740	830	920	1010	1100	1190	1280
od 6400 do izklj. 8000 K	700	790	880	970	1060	1150	1240	1330
od 8000 do izklj. 10.000 K	750	840	930	1020	1110	1200	1290	1380
od 10.000 do izklj. 14.000 K	800	890	980	1070	1160	1250	1340	1430
od 14.000 K dalje	850	940	1030	1120	1210	1300	1390	1480

Neozmenjeni, ki vzdržujejo stare starše ali starše so enaki oženjenim brez otrok.

Upokojenci, vdove in sirote.

Upokojeni državni uslužbenci, ki so stari nad 60 let, kakor tudi tisti, ki imajo manj kot 60 let, ali so nesposobni za katerokoli službo ali katerokoli zaslužek, potem upokojenke iste kategorije brez ozira na starost in zmocnost za zaslužek, dobivajo mesečno doklado:

Ako imajo mesečne pokojnine največ 100 K. = 300 K; ako imajo mesečne pokojnine 101 K do 150 K = 255 K; ako imajo mesečne pokojnine 151 K in več = 210 K.

Razen tega bodo dobivali upokojeni uslužbenci še po 90 K na mesec za ženo in po ravno toliko zav sakega otroka.

Te doklade za rodbino ne bodo dobivali, ako imajo člani družine lastno plačo ali lastni zaslužek. Istotako ne bodo dobivali te cele draginjske doklade upokojenci in upokojenke, ki imajo razen pokojnine še druge dohodke ali drug zaslužek ali ki niso državljani našega kraljevstva.

Sirotam brez očeta in matere pripada po tej naredbi dvojna otroška doklada.

Načelne podrobnosti so razvidne iz Uradnega lista, št. 125, z dne 29. julija t. l.

I. nezmenjeni uslužbenci in vdovci brez otrok; II. oženjeni uslužbenci brez

otrok in vdovci z enim otrokom; III. oženjeni uslužbenci z enim otrokom in vdovci z dvema otrokoma; IV. oženjeni uslužbenci z dvema otrokoma in vdovci s tremi otroki; V. oženjeni uslužbenci s tremi otroki in vdovci s štirimi otroki; VI. oženjeni uslužbenci s štirimi otroki in vdovci s petimi otroki; VII. oženjeni uslužbenci s petimi otroki in vdovci s šestimi otroki; VIII. oženjeni uslužbenci z več kot petimi otroki in vdovci z več kot šestimi otroki.

V število otrok se smejo vračunati samo tisti otroci, ki imajo po veljavnih predpisih pravico do preskrbe. Uslužbenci, ki so ločeni od žene, se štejejo med oženjene, če so dolžni skrbeti za njeno vzdrževanje.

Oženjen uslužbenec, čigar žena je v aktivni državni službi, pa tudi sama dobiva to doklado, se izenači z vdovcem; ako je razlika med doklado, ki jo on dobiva na ta način, in med doklado, ki bi mu pripadla, če bi se z njim postopalo kot z oženjenim, večja od doklade njegove žene, se mu bo dala tudi ta razlika. Analogno je treba postopati, ako je državni uslužbenec oženjen z državno upokojenko.

Obdvoletni državni uslužbenci so enaki oženjenim, ako vodijo gospodinjstvo dalje zaradi otrok, in sicer tako dolgo, dokler še ni najmlajši otrok izpolnil 12. leta.

Poviški se dobivajo po preteku vsakega tretjega službenega leta, tako da bo zadnja plača 5000 dinarjev.

Oni imajo pravico na brezplačno stanovanje in kurivo, ali na denarno doklado za to.

Nadalje, kakor je objavljeno v »Učit. Tov.«, konec se pa izpremeni sledeče:

»Isto plačo in pravico imajo tudi stalni učitelji (učiteljice), ki delujejo na zavodih: »Društvo Kralj Dečanski«, »Dom za sirote in zanemarjeno dečo«, in »Šola mladoletnih obojencev«, kakor na drugih sličnih zavodih, če so od države ustanovljeni in so na njih nastavljeni kot upravitelji teh zavodov ali ako na njih delujejo kot učitelji ali vzgojitelji.«

Fr. Črnogoj: Osebna pola.

Tovariš Zolnir je sprožil zadnjič vprašanje osebne pole, ki se mi zdi tako važno, da se oglašim k besedi tudi jaz.

Ideja ni nova, ker je prišel na njo tovariš Likar že l. 1899, ki je bil takrat moj nadučitelj. Skupaj sva razmotrivala tisto vprašanje do dobrega, in po njegovem odhodu, tistega leta, sem jaz njegovo idejo tudi v dejanju izvršil.

Od l. 1900 vodim jaz za svojo šolo osebno polo za vsakega učenca, ki pa jo nazivam »matični list«. Propagiral sem matične liste pri okrajni konferenci in privatno med tovariši in mislim, da je na Kranjskem že več šol, ki take liste že vodijo, vsaj jaz sem marsikomu poslal že naproseni vzorec.

Le, da meni matični listi niso nadomeščali imenika, temveč je bilo to delo moja zasebna »zabava«, tedaj za nameček vsemu drugemu. Prednosti teh listov pa so bile tako velike, da jih od takrat vodim ravno dvajset let, ne da bi jih bil le enkrat izpustil. Vse one prednosti imajo, ki jih je navedel tovariš Zolnir, in še nekaj jih je, kar sem jih jaz izkusil v praksi.

Ob pričetku leta napišem vsakemu novincu »matični list« ali po Zolnirjevo: osebno polo.

To storim kar mogoče vestno, da so pomote glede podatkov točne. Te pole pridružim starim polam. Vse porazdelim po razredih, kar je storjeno v četrt ure. Vsak razrednik jih uredi po abecednem redu, kar je končano lahko v eni minuti — in tako je mogoče, da pišem razrednico, imenik in naznanila že prvi ali drugi dan, ako imam učence svojega okoliša v evidenci in vem, da se ne oglasi nihče več. Vsi prepisi podatkov se vrše vedno le iz originalov in tako so pomote res skoraj nemogoče posebno ko imam vedno list samo za enega učenca pred seboj in ne morem zaiti v višjo ali nižjo rubriko, kakor takrat, če prepisujem iz starega imenika.

Ob sklepu leta se vpišejo v polo končni redi, tako da je za zasledovanje določenih za 8 šol. let tudi samo osem stolpcev. Na ta način se tudi že kar mehanično ob prvem pogledu razvidi, koliko let hodi učenec v šolo in se vidi ves njegov napredek, kar je posebne važnosti tudi za razrednike višjih razredov, ki ob veliki diferenci, ki se morda pokaže pri redovanju, to redovanje tudi tembolj kritično izvrši, da se učencu ne godi krivica. — Ob izstopu učenca se vpišejo redi izpustnici v polo, z rdečo tinto.

Vse pole šoli doraslih učencev se združijo v poseben ovoj in sicer tako, da so vedno v enem ovojju učenci, ki so istega leta rojeni, četudi niso istega leta izstopili. Lehnost tega je, da vem jaz polo najti takoj, kakor hitro vem za otrokovo rojstno leto. Tako postopanje mi je prihranilo osobito v vojnih letih mnogo, mnogo nepotrebnega iskanja in jeze, ko je bilo sodišče še in še nad menoj, pa mi je bilo mogoče ustreči takoj, brez posebnega iskanja in to jako točno.

Pole učencev, ki obiskujejo sosedne ali višje šole, so hranjene v posebnem ovojju, enako pole učencev, ki so iz važnih vzrokov oproščeni, ali ki so se preselili. Ob pričetku vsakega šol. leta se te pole revidirajo, in tako ni možno, da se kak učenec izmuzne učiteljevi roki. In to vse brez posebnega duševnega napora — takorekoč mehanično!

Misel, da nastopi osebna pola na mesto imenika, radostno pozdravljam, kakor sploh vsako misel, ki stremi za tem, da se pisarniški posel po možnosti skrajša in se vse nepotrebno nelo odpravi.

Moja misel pa je, da naj ima osebna pola en sam list, ne dva. Zadostuje to popolnoma, ker mislim, da je razvoj učenca tudi dosti razviden, ako se vpišejo polam le končni redi in ne kvartalni. Kvaralni redi naj bodo razvidni iz ročnih katalogov, ki lahko postanejo uradni in jih bo ob sklepu šol. leta shraniti za vse slučaje v šol. arhivu.

Na delo tedaj, k uresničenju te ideje! Delo se brezprimerno skrajša in olajša, točnost v podatkih pa ne zmanjša, temveč poveča.

JOSIP GORIŠEK:

Meščanskošolsko izpit.

Pred seboj imam nemško delo »Metode Rustin: Lehrbefähigungsprüfung f. Bürgerschulen III. Fachgruppe«.

Pouk se vrši v obliki pisem. Delo je sestavljeno jako razumljivo, le lotiti se je dela s potrežljivim zanimanjem. Stvar je pa tudi zelo obširna. Posamezni predmeti obsegajo:

Pedagogika	748 strani,
Kemija	266 »
Prirodoslovje	566 »
Matematika	2306 »

a to še ni vse. Delo je nemško in treba je nemškim pojmom poiskati slovenskih. Poleg tega je obdelati tudi druge pedagoške spise. Učiteljem, ki so n. pr. obi-

skovali enoleten meščanski tečaj v Ljubljani, je bil ta izpit igrača. Tudi za učitelja, ki dejansko poučuje na meščanski šoli, je priprava na izpit zelo olajšana.

Za meščanskošolski tečaj sem se zgledal tudi jaz — pa me niso sprejeli — ker so bile razmere take.

Samostojno pripravljanje za meščanski izpit je pa združeno z ogromnim delom in mnogimi težavami.

Kar se tiče III. strokovne skupine — moram odkrito reči, da znanje, pridobljeno na učiteljski — razum pedagogike — ne pomaga mnogo — ali pa skoraj nič. Šele obdelovanje knjig, ki jih imam pred seboj, mi je odprlo pot v marsikateri temen kotiček.

Izmed vseh predmetov je ravno pedagogika ona veda, ki jo mora imeti učitelj jasno pred seboj, da ne postane vzgojno delo — neko mehanično opravljanje vsakdanjega posla. In v tem se loči učiteljski stan izmed vseh stanov.

Vsakomur — bodisi uradniku ali obrtniku itd. — je dan na razpolago čas, da premišluje in išče tu in tam, kako naj zadevo reši. A v šoli imamo pred seboj žive akte, ki stavijo pred nas neprestano nove slučaje, ki jih moramo reševati kot nujne brez vsakih leksikonov in gibčnost nam da jasna slika pedagoškega znanja.

Zato si pa jaz mislim, da bi »Zveza« dosegla nadvse pameten uspeh, če bi provzročila izdajanje odloka, s katerim se dovoljuje dopolniti izpit iz pedagogike, kar naj velja kot dovršen izpit za meščanske šole. Tako bi marsikateri učitelj poglobil svoje znanje, pri čemur so mu pa sedaj ovira težave raznih drugih predmetov.

Pri izpitu iz drugih predmetov naj se učiteljem z izpitom iz pedagogike ta predmet spregleda.

Gotovo bi na ta način napravil meščanski izpit marsikateri učitelj, ki se sedaj boji preobširne tvarine.

Polemika.

K polemiki o čitankah. (Dopis. Prav pravi tovariš Račič v 28. številki »Učit. Tovariša«, da malo polemike ne škoduje dobri stvari; jaz sem se nasprotno mnenja, da še le polemika rešujočim se problemom daje pravo jasnost in veljavo — dostojna in stvarna polemika seveda — in želeti bi bilo, da bi se taka polemika med nami kaj bolj oživela. In tako tovarš Račiču prav nič ne zamerim, da se postavlja v nasprotje s mojim člankom, kajti preudarjajmo in drug drugemu razsvetljajmo misli, da pridemo tem gotoveje do pravega!

Kar se tiče mojega članka, povdarjam, da imam v mislih le čitanke. — Gospodarski moment je lepa čednost, in se mora na njo vsekako ozirati tudi pedagog. Kot tak, oddelim tej čednosti tudi njen del na polju pouka s tem, da smatram čitanko pač kot edino knjigo, na katero sedaj reflektiram pri učencu, ker brez vseh drugih knjig lahko izhaja, a čitanke (berila) oziroma čtiva pa nikakor ne sme pogrešati, ker je to podlaga in zaklad za formalno in etično izobrazbo, brez katerega zaklada si uspešne vzgoje sploh misliti ne moremo.

Ker dajem idealizmu prednost pred realizmom, ne pripoznavam protežiranja gospodarskega stališča pred potrebnimi etične vzgoje. Predno je bilo ono, je bila ta, in kakor vse drugo, najde tudi gospodarsko vprašanje le v etični vzgoji svojo pravo oporo in veljavo. Varčevati iz »gospodarskih« ozirov, na račun vzgoje, je isto, kakor sploh ne imeti denarja za kulturne potrebe in beliti in lepšati hišo pri strehi zraven pa brezbržno gledati, kako se ruši stavba v temelju. In kakor varčevanje ni nikdar gospodarsko, kadar se mu žrtvujejo višji oziro, se tudi zagovarjanje vpeljave avstrijskih čitank, v kojih domuje namesto narodne vzgoje avstrijski duh, ne more imenovati — gospodarsko.

Za bivšega sužnja, ako hoče kazati razumevanje vrednosti svobode, je gotovo že sramotno, verigo, ki ga je držala v sponah, rabiti le samo za zavoro pri vozu. Koliko večja sramota pa bi bila, jo obešati na altar, kjer naj se zažiga najsvetlejša daritev najčistejšim in najlepšim uzorom! — Pred par dnevi je nekdo v »Nar.« ožigosal nekega župana, ki ima v obč. hiši na stenah obešene še vedno stare avstrijske »patrijarhe«. Dopisnik se mi zdi čisto na mestu; in kar se še celo volu ne prilaga, je tim manj spodobno za Jupitra; — avstrijske knjige za našo šolo niso čast, pa če jih kupimo, ali če jih dobimo tudi — zastoj.

Rad verjamem, da se nekateri ostali nedotaknjeni od oskrnavajočega duha; — čast njihovu izvanrednemu in-

stinktu! Toda če jih je že med inteligenco, — ki je čitala še marsikaj drugega, nego knjige avstrijskega duha — (povejmo si odkrito) — neznanstvo malo takih, ki bi bili popolnoma prosti tega duha, je narod, kar skoraj brez izjeme, še danes do zadnjega prežet s tem duhom; in kako tudi ne? Oblastva, cerkev, šola, vse, kar je delo na to! Nasprotni, tozadevni in lastno osebni argumeti tov. Račiča, niso za splošnost nikakor merodajni. Ta tuji duh je treba izgnati iz ljudi; duh se pa izganja le z duhom in zato povdarjam zopet, da nam je potreba čitank, katere bo preveljal duh genija — velikana, protitež avstrijskemu demonu.

Kdor pa meni, da so stare čitanke v narodno-vzgojnem oziru nenevarne, temu zopet ponavljam, da ne pozna testa otroške duše in ne priznava vpliva pretečene vzgoje! Napačno je tudi se zanašati na svoje pedagoške spretnosti, s katerimi bi se duh starih čitank dal izlaska absolvirati, če uporabljamo stare čitanke. Niso poedinici, ki se blagrujejo prejšnji režim in v kojih dušah gotove strune čakajo drugih sap, kot naše. Kaj, ako bi vdarila na nje stara melodija in bi ti z otroci vred rekli: »To je resnica, kar piše knjiga, učiteljeva beseda pa je laž!« Kje je potem naša narodna vzgoja? Kako lahko se tu združijo stare simpatije (Avstrija!) podprte s starimi apatijami (Srbija!) in naša skupna stavba ne bode tedaj nič boljša, kot ona na pesku.

Prav neprimerno pa se mi pri tej priliki zdi govoriti o kaki naglici. Moja zahteva naglosti se ima razumeti le kot prikrit opomin, zakaj se kaj takega že ni zgodilo, in naj bi bila ob jednem bodrilo za bodočnost. Sploh se pa ni treba prav nič bati, da bi bil moj »hi« padel na preiskrega konjca. — Mislim, da od nov. 1. l. dalje bi se bile dale vendar že sestaviti razmeram primerne provizorične čitanke, (definitivne itak nobene ne bodo) koje bi se umaknile kasnejšim, popolnejšim.

Ker je časopisje res tako eminentno važna naprava za prvo in drugo nadstropje naše stavbe, bi gotovo ne odreklo isto svoje važnosti tudi pri temelju — pri šoli — mladini.

Tedaj šolski časopis v šole! C. pr. zaloga pa: »A page te!«

S subvencijo vlade (in zakaj ne??) ne bi bil list niti drag. Sicer pa kako vinarški ali drugi kronski pomisleki ne bi bili — kakor že zgoraj izvajamo — gospodarski.

Tudi sem mnenja, da ako bi se pri pritličju in prvem nadstropju, v prid fundamentu, vzelo nekaj časopisnega papirja, bi cela stavba gotovo vsled tega ne trpela nikake škode, ker fundament je le fundament, in če hočejo imeti pritličja in nadstropja višje gori, le nekoliko razumevanja za pravi blagor stavbe, bodo to žrtev v prid svojemu temelju celo z veseljem doprinesli.

Tako mislim jaz, kot ekonom-pedagog.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Delegate so nadalje prijavila nastopna društva:

- IX. Savinjsko učiteljsko društvo: 34. Ivo Jakše — Vranksko, 35. Jana Brišnikova — Orla vas, Namestnik a: 36. Ivan Zotter — Gomilsko, 37. Julka Virantova — Sv. Jurij ob Taboru.
- X. Učiteljsko društvo za ptujski okraj: 38. Irma Seligova — Ptuj, 39. Kajnih Valentin — Ptuj, 40. Kocmut Rudolf — Sv. Urban pri Ptuj, Namestnik i: 41. Nike Fleretova — Ptuj, 42. Klemenčič Ivan — Ptuj, 43. Segula Franjo — Ptuj.
- XI. Učiteljsko društvo za celjski okraj: 44. Černe Ludovik — Celje, 45. Pristovšek Franc — Zalec, 46. Vidali Roza — Grize pri Celju, Namestnik i: 47. Jelovšek Fortunat — Dramlje, 48. Voglar Franc — Celje, 49. Širca Olga — Celje.
- XII. Učiteljsko društvo za brežiški in severiški okraj: 50. Potočnik Ludovik — Bizeljsko, 51. Vadnjal Fran — Dobova, Namestnik a: 52. Meglič Sabina — Sevnica, 53. Sušnik Miroslav — Rajhenburg.

Okrajna društva! Čas hiti, skoro bo zborovanje delegacije tu, loči nas samo še kratak čas! Javite nam čimprej delegate! Volite jih pravilno! (Predsednik je eo ipso član delegacije, on mora imeti namestnika, na vsakih 50 članov v društvu je voliti delegata z namestnikom.) Torej, zganite se! Na zdar!

Društvene vesti.

+ Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 14. avgusta t. l., ob 10. uri v Ljutomeru, po sledečem vzporedju: 1. Izročitev diplome častnemu članu tov. Tomažiču. 2. Zapisnik zadnjega zborovanja. 3. Došli dopisi. 4. Doživljaj slovenskega učitelja v Srbiji. Poročja tov. Gabrijelčič. 5. Razne stanovske zadeve. Pol ure pred pričetkom zborovanja je pevska vaja. Z ozirom na prvo točko vzporedja so gostje dobro došli. K prav obilni udeležbi vabi vladno — Karel Mavrič, predsednik.

+ Zvezi slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem je društvo Selbsthilfe štajerskega učiteljskega poročala, da bo pri vseh članih iz Jugoslavije na denarne prispevke počakalo, dokler se zopet ne otvori denarni promet izven naše države. Imenovano društvo je sicer že tudi stopilo v dogovor s poštohranilničnim uradom v Ljubljani, ven-

dar hoče še nekoliko počakati, da se razvidi, na kateri način bi društvo in društveniki imeli kar najmanj stroškov. Društvo si je v svesti, da je naše članstvo zanj velikega pomena, saj je baje skoraj tretjina članov društva iz Jugoslavije.

+ Učiteljsko društvo za konjiški okraj zboruje v četrtek, dne 14. avgusta t. l., ob 10. uri v deški šoli v Konjicah. Ob tej priliki bodo zapriščeni oni učitelji in učiteljice, ki tega do sedaj še niso storili. K polnoštevilni udeležbi vabi — Odbor.

+ Za prihodnje zborovanje učiteljskega mariborskega okraja. Naše prihodnje učiteljsko zborovanje se vrši menda v prvi polovici avgusta. Vabim in prosim že vnaprej vse tovarišice pevke in tovariše pevce, da lo iste dobe preštudirajo sledeče pesmi: 1. Venček koroških narodnih pesmi. 2. Tone solnce, tone . . . 3. Naša zvezda. 4. Izprememba. 5. Slovenski dežel. Note k prvi in drugi pesmi sem itak že zadnjič razdelil, za ostale pesmi pa si izvoli vsak sam preskrbeti l. zvezek Mohorjevih pesmaric. Nadalje prosim vse že sodelujoče ude našega komaj rojenega pevskega zbora, naj vplivajo na vse bližnje jim tovarišice in tovariše, da prično odmah sodelovati pri našem pevskem zboru, da bo i ta jacji ter bo združeval vse pevce in pevke našega društva. — Tovariš Mirko Vanda.

Iz Jugoslavije.

— Višji šolski svet. Prihodnja seja višjega šolskega sveta bo v četrtek, dne 21. avgusta t. l.

— Strankarstvo hočejo gotovi gospodje zanesti tudi na Koroško. Pri nastavljanju slov. učiteljskega sveta se gleda v prvi vrsti ali je učitelj(ica) Slomškar ali ne, in šele v drugi vrsti na sposobnosti. O tem krivičnem ravnanju dobivamo bridke pritožbe ter kliče mo resno: strankarske roke proč od slovenske Koroške, kjer mora biti edino merodajno sposobnost in narodna zavednost prosilčeva. — Tako smo čitali v teh dneh v naših listih. Naše mnenje je, da ima za sedanjí čas, posebno na naši narodni meji, v obmejnem ozemlju na Koroškem, na Štajerskem in v Prekmurju prenehati vsaka strankarska politika in mora prevladovati v vsem našem delu, pri imenovanjih in ukrepih le narocnostni moment. Naš zunanji položaj, z ozirom na okupirano ozemlje, to nujno zahteva, in je naša narodna stvar v okupiranem ozemlju že sedaj mnogo trpela vsled tega, ker se v centrali ni našlo smisla za pravo narodno politiko v tem ozemlju in se vsled strankarstvo zagriženih razmer ni znalo dovolj ceniti tamnojših zahtev in prošenj po odpomoči. Posebno važen je sedanjí čas, to je doba plebiscita, na Koroškem in če se ne bo obrnilo postopanje in smisel za pravo izključno narodnostno postopanje v kratkem, ima to lahko tudi svoje posledice na izid plebiscita. Vsa slovenska društva, k. so že ustanovljena, so narodna društva in dolžnost vsakega, ki se zaveda sedanjega položaja, je, da sodeluje pri njih. Ustanavljanje novih, vspremnih društev, iz strankarskih nagibov, je narodni greh za sedanjí čas. Koljimo se med seboj, kadar bo primernejši čas za to — če je že to potrebno! Kakor so nam naše stanovske zahteve in interesi skupni in enaki, tako naj nam bo narodni boj skupen. Dolžnost učiteljskega je, da se z vso silo poprime složnega delovanja v tem smislu in če naše osrednje oblasti in vodilni krogi nimajo pravega smisla za narodno politiko na našem obmejnem in zasedenem ozemlju, mora obmejno učiteljsko in ono na okupiranem ozemlju, jih s složnim, skupnim delovanjem in nastopom prisiliti, da bodo v interesu narodne stvari in bodočnosti — tako postopali. Vse obsodbe vredno je postopanje, da si stranke množje in polnijo svoje strankarske funde in ne najdejo sedaj toliko smisla, da bi v večjih množinah vrgle denar na Koroško in v okupirane ozemlje, ne morejo se v toliko zediniti, nasprotno se jim pa ne bo zdelo škoda denarja in jim ga že sedaj ni, kadar gre zgorj za strankarske namene. Naša reč je, paziti na stanovskem in šolskem polju, v tem oziru in takem smislu.

— Učitelji-nemškutarji v obmejnih krajih. (Dopis.) Več učiteljev in učiteljic na Koroškem in Štajerskem je še vedno na svojih prvotnih mestih, dasi niso še nikoli podučevali v slovenskem jeziku oziroma, če tudi so, je gotova stvar, da ne čutijo in tudi ne morejo čutiti z nami — v jugoslovanskem duhu. Naša vlada je lahko prepričana o njihovem brezvspešnem delovanju, če že ne v šoli, vsaj zunaj nje. — Odstaviti jih vlada sicer ne more, ker nima za to dovolj tehničnih vzrokov. Puščati jih pa še nadalje na svojem prvotnem mestu, pa tudi ne kaže, ker v svoji sedanjí funkciji več škodijo naši vzvišeni narodni ideji, nego koristijo. Četudi se jim tega ne more dokazati, kar čez noč se jih ne more preustvariti, četudi bi oni sami imeli za to najboljšo voljo. »Lisica«, pravi pregovor, menja dlako, ne pa svojih lastnosti.« Tako je tudi s temi. So sicer pred kratkem zamenjali nekdanje nemške kockarde, hote ali še prej prisiljeni, s slovensko trobojnico, ki jo morda ironično nosijo pripeto celo na prsni, govore in morda tudi pišejo, vsaj za silo slovensko, a vneti in prepričani Slovenci ne morejo

biti nikdar. Vzgojeni so v nemškem duhu, če morda tudi ne vedno po lastni krivdi, in ta jih bo spremljal do groba. Nekateri radikalni tovariši bi najraje videli, da se jih odstavi. Meni se pa zdi tako postopanje prekruto in za sedanje demokratične čase skrajno neprevidno in preradikalno sredstvo. Naj se jih morda upokoji? Prevelik luksuz za sedanje čase, pri tem pomankanju učnega osebja! Marsikateremu družinskemu očetu v kakem zakotnem kraju bi bila pokojnina naravnost voda na mlin, ker bi na ta način najlaglje in najceneje prišel z družino (radi šolanja) v mesto, tako da bi se še mi morda ne branili, iz ravnostega vzroka, take »kazni«. Torej, v penzijo ne, v službo v kako mesto ali njega neposredno bližino (v obmejnem kraju) tudi ne, a najmanj pa, jih odpustiti iz službe, brez vsake pokojnine. Kaj in kam tedaj z njimi? Čisto jednostavna stvar. Nam se je namreč malone docela izpolnila naša skrena želja po podržavljenju. S tem pa se naš šol. delokrog izdatno povečal ter se je razširil preko okrajnih in deželnih mej, do državnih. Nekdaj so imele pravico predstavljati nas iz katerih že koli vzrokov, šol, oblastnije, v obsegu njihovega delokroga. Torej v okrajnih, oziroma deželnih mejah; danes smo z novim zakonom podpisali reverz in dali oblasti sami pravico v roko, da nas ista premešča po potrebi v obsegu drž. mej ali vsaj v obsegu delokroga poverjenišva za uk in bogočastje v Ljubljani. Na to moramo biti vsak čas pripravljani, če to zahteva — brez naše škodi — korist šole in napredka. Taki tovariši in tovarišice mi pač ne bodo šteli v zlo, če nasvetujem in priporočam višji šol. oblasti, da jih premesti v notranjost Slovenije, kjer bodo imeli priliko izuriti se boljše v slov. jeziku, ki jim drugače brezdomno teče precej okorno. Zadovoljiti bi se pa moral izčasno vsekakor obmejnih krajih. Na njihova, sicer boljše mesta, bi pa prišel tovariš ali tovarišica iz revnejših, notranjih krajev Slovenije. Taka mesta v obmejnih krajih, ki bi bila za izmeno, se razglasijo javno ter bi bila na razpolago le onim učnim osebam iz notranjih krajev in okrožja našega poverjenišva, ki bi bile pripravljene prostovoljno, vsaj začasno, zamenjati svoje mesto z razglašanim. Ako bi pa ne bilo zadostnega števila takih priplašencev, bi bila šol. oblast prisiljena premestiti nekatere iz službenih ozirov, za določeno dobo. V svesti si pa, da je delo v obmejnih krajih precej napornejše od onega v notranjosti, bi bilo pač pravično in pošteno, da nam ostanejo dalj časa priznane, če tudi še ne nakazane — dnevnice. Pod tem pogojem, bi imeli najbrže kompetentov na izbiro in bi ne bilo potrebno rabiti prisilnih sredstev. O vra bi bila edino le pri onem, ki bi moral v notranjost dežele iz obmejnih krajev. Sicer pa naj opravičeno omenjamo naše začudenje, ne morda iz zavisti, ampak radi pravicoljubnosti, da ne vemo, kako pridejo može do dnevnice, ki so naši državi prikrito sovražnega mišljenja. Dnevnice so pravzaprav določene iz vzroka in v prvi vrsti onim, ki so prisiljeni biti celo ločeni od svojcev ter živeti z dvojnimi stroški, in onim, ki so posvetili v sedanjem času tudi izvenšolskemu delu, medtem ko tak parasit vživa mirno in nemoteno ta nameček, ne da bi se najmanje brigal za izvenšolsko delo. Prej obratno! Škili in vedno pomežikuje, vsaj z enim očesom preko Tur, v obljudeno deželo. Če ni nikjer na mestu dvojna mera, bi tu gotovo bila! Izmenjava v gorioznačenem smislu bi provzročila sicer občutne selitvene stroške, ali tega ne smmo jemati v poštev, kr imamo večjo škodo, če ostanejo take osebe na svojih mestih kjer so, če ne že škodljivi, pa gotovo brezplodni. Komur je tedaj dobrobit šolstva in blagor naše stvari na Koroškem pri sreč, mislim, da se ne bo branil teh razmeroma malih stroškov in žrtev in kolegi(nje), katerim je kaj ležeče na napredku našega naroda, se tudi ne bodo branili kaj žrtvovati »domovini na altar«. To naj ne velja morda le takozvanim narodnim osumljencem, torej psevdonemščurjem, narodnim mlačnežem, kakor tudi njihovim namestnikom, neprisiljenim ali prisiljenim dobrovoljcem. Pravi nemščurji, v pravem smislu pomena te besede se pa morajo odstraniti takoj brez vsakega pardona. Tu prenehajo vsi oziiri, saj ostali njihovi tovariši niso imeli usmiljenja niti z našimi ranjenci! Proč tedaj, s takimi, proč!

— Na Koroško! Nujno je potrebno za Koroško kakih dvasjet učiteljev, dobrih narodnih delavcev, ki bi se prijavili za službovanje na Koroškem vsaj za čas plebiscita. Če mogoče že starejših, z nekaj službenimi leti. Poleg plače bi prejemale tudi pripadajoče dnevnice, od 16 K naprej. Prijavijo naj se strokovnemu tajništvu in svrhu posredovanja.

— Popolnoma upravičena zahteva. Krajni šolski svet na Boh. Bistrici je v svoji seji dne 27. julija 1919 sklenil, da si pridržuje kot gospodar šolskega posloplja pravico do polovice aktivitetne doklade, ki se namerava utrgati učiteljstvu, uživajočemu stanovanje v šolskem posloplju. — Za nas zahteva odtrgljaja polovice aktivitetne doklade za naravno stanovanje še ni rešena. Ker so stanovanja manjša in večja, boljša in slabša, cenejša in dražja, se tudi to ne da urediti kar po enem koptu in bo morala organizacija v tem oziru napraviti svoje sklepe in korake.

— Politični preganjenci. Po razsulu Avstrije so se, kakor je bilo čitati, organizirali razni politični preganjenci, z namenom, da si pribore zadoščanja za storjene jim krivice. Nihče se pa ni do poslednjega časa pobrigal, da bi se kaj storilo za preganjence v našem stanu. V zadnji seji mestnega šolskega sveta v Ljubljani je pa bil sprejet predlog, naj bi se revidirala učiteljska nameščenja zadnjih desetih let. Kaj bo na ta predlog storil Višji šolski svet ne vem, a vsekako ga bo težko prezreti. Ne mislim se danes spuščati v podrobnosti učiteljskih preganjanj v dobi Sušteršičevega paševanja, ker upam, da bo Višji šolski svet, vsak posamezen slučaj vestno preiskal ter nam dal pravičnega zadoščanja. Pač pa čutim potrebo opozoriti tovariše - preganjence, da bi bilo i nam potrebno se sporazumeti. Najbolje bi bilo imeti sestanek neposredno pred zborovanjem Zaveze v Ljubljani. Tovariše - preganjence prosim naj mi nemudoma pošljejo svoja mnenja in predloge. Janko Blaganje, nadučitelj, Dole pri Litiji.

— Meščanske šole v Sloveniji. Višji šolski svet v Ljubljani nas naproša, da priobčimo sledeči poziv: S pročetkom šolskega leta 1919-20 se otvorijo v nekaterih krajih Slovenije nove meščanske šole in se primerno preustroje že sedaj obstoječe. Ker za te šole ni zadosti učiteljev (učiteljic), ki bi bili izprašani za meščanske šole, bo višji šolski svet za kratko prehodno dobo meščanskim šolam v službovanje pridelil ljudskošolske učitelje (učiteljice), ki se zavežejo, da bodo najkasneje do 30. novembra 1921 položili usposobljenostno preizkušnjo za meščanske šole in o katerih se po sedanjem službovanju in kvalifikaciji more presojati, da bodo tej zahtevi v resnici ustregli. Taki učitelji (učiteljice) naj vložijo najkasneje do 15. avgusta 1919 pri višjem šolskem svetu prijavo s kratkim popisom o sedanjem službovanju, z obveznico glede usposobljenostne preizkušnje za meščanske šole in z izpričevali o zrelosti in usposobljenosti preizkušnji za ljudske šole. Ako bi pa že priložili izvornike izpričeval kakim drugim prošajmi, naj predložijo overovljene prepise. V prošnjah naj povedo, kateri meščanski šoli bi bili radi prideljeni. V tem oziru prihajajo v poštev meščanske šole: deške; v Ljubljani (ena v mestu in ena v Spodnji Šiški), v Ribnici, Trziču, Postojni, v Krškem, v Mariboru, Celju, Ptuj, Zalcu; deklške: v Ljubljani (ena v mestu in ena v Spodnji Šiški), v Trziču, Mariboru, Celju, Ptuj. Pripominja se pa, da bo višji šolski svet izražene želje sicer upošteval, vendar pa prideljeval priglaseeno učitelje in (učiteljice) v prvi vrsti po potrebah posameznih šol in glede na strokovne skupine. Taki učitelji ostanejo ob svojih službenih prejemkih in razven tega bodo dobivali nagrado letnih 360 K in aktivitetno doklado po krajevnem razredu.

— Še enkrat Štrukelj. Kakor vsi znaki kažejo, je izjava na okrajni skupščini učiteljskega novomeškega okraja, glede nadučit. Štruklja iz Viča pri Ljublj., v živo zadela tovariše iz »Slov. Zveze«. Na razne načine se skuša vplivati na merodajne faktorje, da bi ta izjava ne prišla v zapisnik. Tudi dopisnik »Dol. Novic« od 31. julija pričakuje, da jo bomo prekalici, ker je baje Štrukelj v »Slovincu« od 25. julija zadevo pojasnil. — Dobro, poslušajte torej! Bahavo otepavanje z liberalnimi zahrbtnimi napadi, dalje par zavilih stavkov, pa še gloriija, ki mu jo poje »Slovinc« — povrh, vse to Štruklja še ni opralo! Resnice hočemo — čiste resnice, pa naj si jo Štrukelj izvojuje, kakor hoče — to je njegova stvar. Tedaj bodite uverjeni, da bomo mi prvi, ki bomo zadevo lojalno poravnali. Gospodični pa, ki je na skupščini trdila, da piše »Narod« neresnico, bomo javno izrekli obudovanje nad njeno bistroumnostjo. Dokler pa tega ni, ostane naša izjava pribita!

— Novomeška deška ljudska šola od franciskanov — opuščena. Provincialni kapitelj je v svoji seji dne 24. julija sklenil, da radi pomankanja učnih oseb opusti to šolo. Šolo prevzame posvetna oblast in bo na njej nameščeno posvetno učiteljstvo. S socialnega stališča je bilo posestno stanje na tej šoli od strani franciskanov že dosedaj nepravilno, če pomislimo, da so oni odvezemali zaslužek in mesto najmanj